

2024 | Απρίλιος | Φάση 3 | Διαγωνίσματα Επανάληψης

ΝΕΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ

ΕΠΑ.Λ.

Μ. Δευτέρα 29 Απριλίου 2024 | Διάρκεια Εξέτασης: 3 ώρες

ΘΕΜΑΤΑ

Α. ΜΗ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΚΟ ΚΕΙΜΕΝΟ:

Εισαγωγικό σημείωμα: Το κείμενο γράφτηκε από την Μαρία Δ. Πετροπούλου, φιλόλογο και συγγραφέα των εκδόσεων Ζήτη και δημοσιεύτηκε στις 30/05/2022 στον ιστότοπο Alfavita. Παρατίθεται απόσπασμά του ελαφρώς διασκευασμένο.

Μνημεία: οι ιχνηλάτες της ιστορίας

Το τελευταίο διάστημα αναβιώνουν- όλο και περισσότερο- συζητήσεις αναφορικά με την επιστροφή των γλυπτών του Παρθενώνα και ανατροφοδοτούνται ελπίδες για τον επαναπατρισμό τους στη χώρα όπου φιλοτεχνήθηκαν. Το εγχείρημα είναι δύσκολο και αποτελεί μια μακράιωνη προσπάθεια της πολιτικής ηγεσίας για τη διεκδίκηση του αυτονόητου. **Άλλωστε**, κάθε χώρα οφείλει να επιδίδεται σε έναν αγώνα διεκδίκησης αυτού που της ανήκει - πόσο μάλλον όταν πρόκειται για αναπόσπαστο κομμάτι της πολιτιστικής κληρονομιάς της, όπως και τα μνημεία της.

Η αξία των μνημείων, τα οποία αποτελούν το από τμήμα της παράδοσης και πηγή της ιστορίας του έθνους, είναι ανεκτίμητη. Κι αυτό γιατί καταμαρτυρούν την αισθητική ποιότητα του λαού σε μια συγκεκριμένη εποχή και αποτυπώνουν την ιδεολογία της κοινωνίας. Γίνονται «γέφυρες» που ενώνουν το παρελθόν με το παρόν και το μέλλον και οι συνεχιστές συλλογικών αξιών, ηθών και εθίμων. Θα τα χαρακτηρίζαμε ως τα υλικά απομεινάρια του παρελθόντος μέσω των οποίων τώνεται η εθνική συνείδηση και εξασφαλίζεται η συνοχή των μελών μιας εθνικής κοινότητας. Αποτελούν πολύτιμους «πληροφοριοδότες» της μακράιωνης ιστορικής διαδρομής του έθνους, γνωστοποιούν στοιχεία του παρελθόντος βοηθώντας τον άνθρωπο στις επιλογές του παρόντος και εμπνέοντας την αναγκαιότητα της δράσης και της πάλης για μια ανώτερη ποιότητα ζωής. Εκφράζουν τον συλλογικό τρόπο ζωής των προγόνων, ενώ ενισχύουν την επίγνωση της μοναδικότητας και της ιδιοσυστασίας

2024 | Απρίλιος | Φάση 3 | Διαγωνίσματα Επανάληψης

κάθε λαού. **Μάλιστα**, στους χαλεπούς καιρούς, η γνώση αυτή συνιστά όπλο εθνικής αναγέννησης. Παράλληλα, αυτοί οι αδιάψευστοι μάρτυρες, το τεκμήριο του προγονικού παρελθόντος αποτελούν κίνητρο για έμπνευση και δημιουργία για τους απογόνους.

Παρόλη την ιστορική και πολιτισμική τους αξία ορισμένοι προβαίνουν σε βέβηλες ενέργειες προς τα σύμβολα του έθνους και του πολιτισμού, επιδεικνύοντας αγνωμοσύνη απέναντι στο έργο των προγόνων και ασέβεια απέναντι στην παράδοση. Συχνοί είναι οι βανδαλισμοί, η αισθητική τους παραμόρφωση και κάθε είδους αρχαιοκαπηλία. Κι αυτό γιατί παντού υπάρχει διάχυτη η αντίληψη που θεωρεί άχρηστο ρομαντισμό τη διατήρηση οποιουδήποτε παραδοσιακού στοιχείου. Η αδιαφορία του σημερινού ανθρώπου, του εγκλεισμένου στον ατομικισμό του, για οτιδήποτε συνιστά συλλογική μνήμη τον ωθεί στο να στραφεί στον απόλυτο νεωτερισμό. Όλα αυτά, όμως, έχουν ως αποτέλεσμα να εκλείπει ο παραδοσιακός ψυχισμός μας.

Αν θέλουμε, **όμως**, κοινωνία με συνοχή, με ταυτότητα και ρίζες θα αναζητήσουμε την ισορροπία του παλιού με το σύγχρονο, τη ζεύξη παραδοσιακού και νεωτεριστικού. Κάθε κοινωνία έχει ανάγκη και τα δύο. Η παράδοση αντιπροσωπεύει τη σταθερότητα του συλλογικού εγώ, ο νεωτερισμός την προσαρμοστικότητα αυτού του εγώ, κάτω από τις συνεχώς μεταβαλλόμενες ιστορικές συνθήκες. [...] Το πλησίασμα των μνημείων θα συμβάλλει στην ιχνηλάτηση της ιστορίας, θα ζωντανέψει τις μνήμες του λαού και θα ανοίξει αισιόδοξες προοπτικές για τις μελλοντικές γενιές. **Έτσι**, το έθνος θα μπορέσει να ορθοποδήσει σε οποιαδήποτε επισφαλή συγκυρία γιατί κανένας δεν θα καταφέρει να το εξολοθρεύσει μιας και θα διατηρεί τη μνήμη του.

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ:

1^η Δραστηριότητα

A1. Να συνοψίσετε σε μια παράγραφο 50-70 λέξεων το περιεχόμενο των δύο τελευταίων παραγράφων του κειμένου: “Παρόλη την ιστορική... μνήμη του.”

Μονάδες 15

2^η Δραστηριότητα

- A2 α. Να σημειώσετε το είδος της συλλογιστικής πορείας (παραγωγή - επαγωγή) στην τρίτη παράγραφο του κειμένου: “Παρόλη την ιστορική... ο παραδοσιακός ψυχισμός μας.”

Μονάδες 4

- A2. β. Να εντοπίσετε έναν τρόπο ανάπτυξης στη δεύτερη παράγραφο του κειμένου: “Η αξία των μνημείων... για τους απογόνους.” και να αιτιολογήσετε την απάντησή σας.

Μονάδες 4

- A3. α. Να καταγράψετε ποια νοηματική σχέση εκφράζουν οι διαρθρωτικές λέξεις που είναι σημειωμένες με σκούρα γράμματα στο κείμενο: **Άλλωστε, Μάλιστα, όμως, Έτσι.**

Μονάδες 4

- A3. β. Να αντικαταστήσετε τις υπογραμμισμένες λέξεις με συνώνυμες, έτσι ώστε να μην αλλάξει το νόημα του κειμένου:

- να εκλείπει ο παραδοσιακός ψυχισμός μας
- Το πλησίασμα των μνημείων θα συμβάλλει στην ιχνηλάτηση της ιστορίας
- το έθνος θα μπορέσει να ορθοποδήσει σε οποιαδήποτε επισφαλή συγκυρία

Μονάδες 3

3^η Δραστηριότητα

- A4. Σε ημερίδα που διοργανώνει το σχολείο σας με αφορμή την Παγκόσμια Ημέρα Πολιτισμού (21 Μαΐου) αναλαμβάνετε να εκφωνήσετε μια σύντομη ομιλία (200–250 λέξεων) με θέμα τα μνημεία, στην οποία θα θίξετε τα εξής ζητήματα:

- α. Για ποιους λόγους είναι αναγκαία η ουσιαστική επαφή των ανθρώπων με τα μνημεία του πολιτισμού τους;

2024 | Απρίλιος | Φάση 3 | Διαγωνίσματα Επανάληψης

β. Με ποιους τρόπους μπορεί το σχολείο να φέρει τους μαθητές σε επαφή με τον ελληνικό πολιτισμό, ενάντια στο ρεύμα της διάχυτης ξενομανίας;

Για την εισήγησή σας να αξιοποιήσετε ιδέες του κειμένου καθώς και δικές σας απόψεις.

Μονάδες 20

Β. ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΚΟ ΚΕΙΜΕΝΟ:

Εισαγωγικό σημείωμα: Ο Ρίτσος είναι ένας αποκλειστικά και γνήσια λυρικός ποιητής. Η ποίησή του διακρίνεται για το πηγαίο αίσθημα, την άνεση και το πλάτος του λυρικού λόγου της και την τεχνοτροπική της πολυμορφία. Ο Ρίτσος αντλεί την έμπνευση και τα θέματά του από την παιδική και την εφηβική του ηλικία, από την παράδοση και από τους κοινωνικούς αγώνες.

ΓΙΑΝΝΗΣ ΡΙΤΣΟΣ

Προοπτική

Τα σπίτια μας είναι χτισμένα πάνω σ' άλλα σπίτια
ευθύγραμμα, μαρμάρινα,
κι εκείνα πάνω σε άλλα. Τα θεμέλιά τους
κρατιούνται πάνω στα κεφάλια όρθιων αγαλμάτων
δίχως χέρια.
Έτσι, όσο χαμηλά, στον κάμπο, κάτω απ' τις ελιές,
κι αν απαγκιάζουν* τα καλύβια μας,
μικρά, καπνισμένα, με μια στάμνα μονάχα πλάι στην
πόρτα,
θαρρείς πως μένεις στα ψηλά, και σου φέγγει ολοτρόγυρα
ο αέρας
ή κάποτε θαρρείς πως είσαι έξω απ' τα σπίτια, πως
δεν έχεις
κανένα σπίτι, και πορεύεσαι ολόγυμνος,
μονάχος κάτω απόναν ουρανό τρομαχτικά γαλάζιο ή
άσπρο, όπως τότε

2024 | Απρίλιος | Φάση 3 | Διαγωνίσματα Επανάληψης

κ' ένα άγαλμα, καμιά φορά, ακουμπά ελαφρά το χέρι
του στον ώμο σου.

*απαγκιάζω: καταφεύγω, αποτραβιέμαι σε μέρος απάνεμο, προφυλαγμένο από την
κακοκαιρία

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ:

1^η Δραστηριότητα

B1. Στο παραπάνω ποίημα το ποιητικό υποκείμενο συνδυάζει το χθες με το σήμερα των Ελλήνων. Να αιτιολογήσετε αυτή τη θέση, τεκμηριώνοντάς τη ταυτόχρονα με την παράθεση σχετικών στίχων. (50-60 λέξεις)

Μονάδες 15

2^η Δραστηριότητα

B2. α) Στο ποίημα γίνεται χρήση του β' ενικού προσώπου, Αφού εντοπίσετε όλα τα ρήματα σε β' ενικό και πληθυντικό (μον.2), να εξηγήσετε τι επιτυγχάνεται με τη χρήση του (μον.3).

Μονάδες 5

B2. β) Να εντοπίσετε μια εικόνα (μον.1), να αναγνωρίσετε το είδος της (μον.1) και να εξηγήσετε τη λειτουργικότητά της στο ποίημα (μον.3).

Μονάδες 5

B3. Τι παρατηρείτε σε σχέση με τον τίτλο και την αλληλουχία των νοημάτων των στίχων (μον.4); Σε ποιο είδος ποίησης κατατάσσεται το παραπάνω ποίημα βάσει αυτών των χαρακτηριστικών (μον.1);

Μονάδες 5

2024 | Απρίλιος | Φάση 3 | Διαγωνίσματα Επανάληψης

3^η Δραστηριότητα

- B4.** Ποιες σκέψεις πυροδότησε στο μυαλό σας η ανάγνωση του παραπάνω ποιήματος; Εσείς, πώς αντιλαμβάνεστε σήμερα τη σύνδεσή σας με το χθες; Να τεκμηριώσετε την απάντησή σας αξιοποιώντας προσωπικά βιώματα και εμπειρίες σε ένα ενιαίο κείμενο 100–150 λέξεων.

Μονάδες 20

Καλή επιτυχία!